

‘Regeringscommissaris’ pensioenen Fieke van der Lecq faalde eerder als SER-lid bij de nieuwe pensioenwet

Posted on 23 december 2023 by Eduard Bomhoff

Hoe konden de Kroonleden van de Sociaal-Economische Raad (SER) ooit de wensen van De Nederlandsche Bank (DNB) overnemen en goedkeuren als model voor de nieuwe pensioenwet?

Sleutelfiguur onder die Kroonleden was Fieke van der Lecq, die een part-time hoogleraarschap combineert met een groot aantal nevenfuncties. Ondanks haar drukke bestaan heeft zij toch een paar serieuze wetenschappelijke publikaties, en dan zien we iets vreemds. In een artikel uit 2011 schrijft Van der Lecq: ‘DB pensioenen [oude systeem; fondsen beloven een pensioen] bieden veel betere resultaten voor de deelnemers [dan DC, alleen een plan voor de premies, en maar afwachten wat het pensioen wordt, zoals in de nieuwe wet].’ Zie pagina 92 in [dit artikel](#).

Twee Fieke van der Lecqs

In 2016 legt ze in een ander artikel nog eens uit waarom die resultaten van DB zo veel beter zijn. Er is minder onzekerheid voor de deelnemers, en de pensioenen komen veel hoger uit omdat de fondsen met hun lange horizon optimaal kunnen beleggen in aandelen. Zie pagina 34 in [dit artikel](#).

Maar dan komt er een heel andere Fieke van der Lecq. In een tweede artikel uit 2016 schrijft zij dat de nieuwe wet waarschijnlijk niet zo gunstig is voor de oudere werknemers, en dat het moeilijk is om iets te zeggen over de voor- of nadelen voor de gepensioneerden. Die mogen in de nieuwe wet helemaal niet beleggen in aandelen, maar alleen in een soort individuele spaarrekening die veel minder opbrengt. In het hierboven geciteerde artikel uit 2016 wist Van der Lecq nog heel goed waarom zo'n individuele pot ongunstig is, maar nu is ze dat vergeten en merkt op dat het er maar van afhangt. Ze verdoezelt opeens dat de pensioenen slechter worden, hoewel ze in de twee hier geciteerde artikelen uitlegt waarom die achteruitgang onontkoombaar is.

En ze kan niet als excuus aankomen met een verhaal dat tussen 2011 ('DB veel beter') en 2016 (nu opeens vóór de nieuwe, individuele DC-wet van DNB) de pensioenfondsen zoveel armer zijn geworden dat het wel moest om het stelsel te veranderen. Tussen 2011 en 2016 namen de belegde bezittingen van de fondsen toe met 57 procent, terwijl de uitbetaalde pensioenen ongeveer bevroren bleven.

Zijn er dan niet elf andere Kroonleden die kunnen inspringen en Van der Lecq helpen wanneer zij in een spagaat komt tussen haar eigen uitspraken? Helaas niet. Natuurlijk zijn er tal van voortreffelijke wetenschappers onder die Kroonleden, maar de enige met specialisatie in de rente en het bankwezen was de vertegenwoordiger van DNB, de helaas te vroeg overleden Job Swank. Swank was toen al acht jaar directeur met zo veel nevenfuncties dat hij weinig tijd over had voor eigen reflectie op de moderne literatuur over gemengd beleggen in aandelen en obligaties (ook helemaal niet zijn specialisme voordat hij tot de directie toetrad).

Niemand kon tegenwicht bieden aan Klaas Knot

Van de overige Kroonleden was Barbara Baarsma de bekendste econoom, ook met tal van publicaties, maar vooral over milieu en niet over rente en beurs. Verder een

uitstekende expert in de arbeidsmarkt (Annemarie Muntz) en tal van arbeidsmarktjuristen, maar niemand die bekend lijkt met de moderne literatuur over de termijnstructuur van de rente en 'state variables' voor een Kalman-filter van de aandelenbeurs.

Niemand dus die tegenwicht kon bieden aan president Klaas Knot van DNB en zijn juristen. DNB had onder Knots voorganger Wellink een aantal pijnlijke fouten gemaakt, denk onder andere aan Icesave, de Scheringa-bank en de winstverdriedubbelaars en de juristen zochten naar een pensioensysteem waarbij alle risico's gingen naar de deelnemers en DNB nooit meer ergens steken kon laten liggen.

Huidige Kroonleden hebben andere interesses

In 2021 en 2022 was de nieuwe wet van DNB in behandeling bij de Tweede en Eerste Kamer. De Kroonleden hadden veel kunnen leren, vooral van Pieter Omtzigt en Martin van Rooijen over de technische inhoud, en van Leon de Jong en Bart van Kent over de kernvragen of deze wet begrijpelijk is (nee), meer zekerheid biedt (nee) en risico's van mensen vermindert (nee). Het had de Kroonleden toch te denken moeten geven dat vier parlementariërs die niet waren gebonden aan eerdere afspraken zulke sterke bedenkingen hadden.

De huidige Kroonleden Ed Nijpels en Luce van Kempen (jongste lid ooit en heel actief in de jongeren-Klimaatbeweging) hebben andere interesses dan de termijnstructuur van de rente. Ook nu zijn er bekwame economen, bij voorbeeld Maarten Lindeboom die veel heeft gepubliceerd over pensionering en een specialist is in het verband tussen gezondheid en pensioendatum. Belangrijk voor het pensioenstelsel maar losstaand van de vraag of DNB een welwillende dictator is voor de pensioenfondsen of een slechte dictator met een verborgen agenda. Verder nog steeds een sterk contingent arbeidsmarktjuristen, maar dus opnieuw geen enkele 'finance'-specialist.

Mijn conclusie over de Kroonleden in de SER: er zijn genoeg onderwerpen waar het mooi is dat Kroonleden meekijken wanneer werkgevers en werknemers spreken over zaken van gemeenschappelijk belang. Nederland heeft minder stakingsdagen dan Frankrijk en Engeland en dat komt deels door wijze mannen en vrouwen in de SER (Wim Kok, oud-voorzitter van de vakbeweging is een goed voorbeeld) die samen zoeken naar verstandige compromissen om de sociale vrede te bewaren.

Op dit onderwerp – DB of DC bij de pensioenen – hebben de Kroonleden echter lelijk gefaald:

1. Niemand had de technische expertise op het gebied van pensioenbeleggingen. En dus konden huurlingen van DNB hun gang gaan in het door DNB gefinancierde Netspar-instituut. Check: Netspar-leden citeren elkaar, maar [krijgen nauwelijks erkenning](#) buiten Nederland.
2. Niemand was kennelijk bekend met discussies in andere landen, en dus kon DNB weggkomen met wonderlijke formules die nergens anders ter wereld worden gehanteerd.
3. Hoeveel Kroonleden weten bij voorbeeld dat de officiële toezichthouder in het Verenigd Koninkrijk op haar website adviseert: ‘Wij zijn van mening dat het in het belang is van de meeste werknemers om in hun DB-regeling te blijven.’ (zie ‘DB to DC transfers and conversions | the Pensions regulator’). Dat advies van de Britse toezichthouder geldt extra voor Nederland omdat onze fondsen rijker zijn dan in het VK.

Nu wordt Fieke van der Lecq regeringscommissaris

Uiteindelijk is dit de kritiek op de Kroonleden. Ze hadden moeten inzien dat zij individueel en collectief het vereiste wetenschappelijke inzicht misten in de beleggingen van de pensioenfondsen en de verwachte toekomstige rendementen daarop. Daarom was het gevaarlijk om dat helemaal over te laten aan DNB. Zo kon DNB een kunstmatige paniek genereren over de stabiliteit van de fondsen en door die paniek een kunstmatige behoefte creëren aan een nieuw systeem (de risico's naar de deelnemers, ruimte voor lagere premies of voor het afstoten van pensioenen naar verzekeraars).

Laatste nieuws: zojuist is Fieke van der Lecq benoemd tot regeringscommissaris voor ‘Wat kan worden gedaan om de transitie [het invaren in de DC-pensioenen] te bespoedigen?’ Een belangrijke nieuwe nevenfunctie, maar wat zou de Fieke van 2011 er van vinden?

[Eduard Bomhoff](#) is oud-hoogleraar economie aan de EUR, Nyenrode en Monash University. In 2002 was hij vicepremier in het eerste kabinet-Balkenende.

*Het zijn de donateurs die **Wynia's Week** mogelijk maken. Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [**HIER**](#). Hartelijk dank!*